

I mírným příznakům (zde nekvalitní opeření, neuspořádaná pera, mírné načepýření) by měl chovatel věnovat pozornost a řešit je včas

Než půjdete k veterináři - nacionále a anamnéza

Veterinárních lékařů, kteří se věnují ptákům, u nás není nijak mnoho, i když se situace značně zlepšila s tím, jak se do sylabu výuky na Veterinární a farmaceutické univerzitě začlenily i choroby exotických zvířat a značně se rozšířila výuka aviární medicíny.

Jedním z důvodů, proč se této oblasti veterinary nevěnuje větší počet lékařů je ten, že ptačí anatomie, fyziologie, patologie, imunologie a spektrum ptačích chorob se naprosto liší od savčích disciplín a vlastně se je veterinář musí naučit celé znovu v ptačí variantě.

Dalším důvodem je to, že naprostá většina ptačích pacientů má zdravotní problémy vyvolané neadekvátními chovatelskými podmínkami – ať už jde o nevyhovující chovatelské prostory, nedodržené karantény, špatné druhy bidel, nekvalitní a neodpovídající krmení, izolace ptáků, kteří potřebují partnera, špatnou zoohygienu apod. A samozřejmě je vyčerpávající a frustrující donekonečna edukovat majitele, kteří si pořídili zvíře, aniž by mu chtěli nebo mohli poskytnout odpovídající životní podmínky. Veterinář, který se věnuje ptákům, by navíc měl znát alespoň zhruba životní podmínky a potřeby chovaných druhů, což už je téměř nad lidské síly, když si uvědomíme, že jenom papoušků je přes 300 druhů.

Neposledním důvodem, proč není aviární medicína přitažlivější pro praktiky je i to, že odebrání anamnézy, klinické vyšetření a dohoda s majitelem na dalším postupu je časově i přístrojově mnohem náročnější než vyšetření psa nebo kočky (tam, kde si u kočky a psa třeba vystačíme s palpací-vyšetřením pohmatem, je potřeba u ptáka zhotovit RTG snímky). Díky tomu, že u exotického ptactva je alfa a omega znalost životních podmínek daného pacienta, je velmi důležité a taky zdlouhavé probrat s majitelem podmínky, ve kterých zvíře žije, čím je krmeno apod.

Proto je v ptačí medicíně základním kamenem správné odebrání nacionále a anamnézy. **Nacionále** jsou osobní údaje. Jde o souhrn informací, jako je druh, event. plemeno (nebo poddruh), datum narození (alespoň rok), pohlaví apod. V podstatě všechny tyto údaje by měl chovatel vědět, než se vydá do veterinární ambulance. Informace o stáří je například velmi důležitá i pro diagnostiku, protože jiné choroby postihují mladé a jiné staré jedince, stejná onemocnění mohou mít různý průběh u ptáků různého stáří apod.

Anamnéza znamená doslova předchodí a je tím chápán souhrn informací, které jsou velmi důležité pro další rozhodování o diagnostickém i terapeutickém postupu. Jde vlastně o sled informací, díky kterým si může veterinář udělat obrázek

o životních podmínkách daného pacienta a o počátku zdravotních potíží. A právě připravená anamnéza je něco, s čím může majitel papouška nebo jiného exotického ptáka značně usnadnit práci veterinárnímu lékaři a ušetřit jemu i sobě spoustu času, event. peněz.

Mezi základní anamnestické otázky patří například:

- je pták chovaný ve voliére (vnitřní, s proletem, zastřešené, otevřené, závěsné) nebo doma (s možností proletu pod dohledem, bez dohledu, striktně v kleci)?
- jsou v domácnosti/v chovném zařízení chovány další druhy? Jaké? Jiná zvířata, se kterými přijde pták do styku (doma kočka, pes, v chovném zařízení myši, hmyz apod.)?
- jak velká je voliéra/klec, z jakého materiálu, s jakou povrchovou úpravou?
- co všechno je v kleci/voliére daného pacienta – misky (z jakého materiálu, jak často a čím čistěné), bidla (z jakých dřevin, jaké velikosti, jak často vyměňovaná), budky (domácí výroby nebo kupované, s jakou povrchovou úpravou – nátěrem, kmenové z jakého dřeva, jak často vyměňované, čím dezinfikované), lana (z jakého materiálu, v jakém stavu – ztřelá, nová, jak moc je papoušek okusuje), hračky (z jakého materiálu, jaké velikosti, jak čistěné)?
- jsou v zařízení nebo domácnosti jiní ptáci? Přijdou spolu do styku? V jakém jsou vztahu? Ruší se navzájem?
- kolikrát denně a čím je pacient krmen? Jak často je vyměňována voda (studniční, z vodovodního řadu)? Kde a jak je skladováno krmivo? Je stejným krmivem krmen i jiný pták?
- kdo ptáky ošetřuje, střídá se několik lidí v péči nebo do chovu chodí pouze majitel?

Podobných otázek by se našlo mnoho a v průběhu získávání anamnézy se většinou ukáže směr, kudy se ubírat při podrobnějších otázkách, co je důležité a co méně. Výše uvedené dotazy směřovaly zatím jen na získání představy o způsobu chovu pacienta, ale samozřejmě pak musejí následovat otázky na zdravotní stav – například:

- kdy si poprvé majitel všiml, že něco není v pořádku? Jaké byly první příznaky? Byla změna evidentní nebo to byl jen pocit, že něco není v pořádku?
- jaký byl další průběh?
- potíže u více ptáků (s jakým průběhem) nebo jsou individuální u daného jedince nebo u spolu chovaného páru?
- co se objevilo jako první evidentní příznak onemocnění, jak se stav dále

Bird-friendly Practice Association of Avian Veterinarians
Aviární anamnestický protokol

Reference/Client # _____
 Today's Date: _____
 Dr: _____

Kontakt na majitele

1. Jméno majitele: _____ Telefon: _____
 2. Adresa: _____
 3. Město/Stát/PSČ: _____

Identifikace ptáka

4. Jméno pacienta: _____
 5. Druh: _____ Pohlaví: Samec Samice Neznámé
 6. Způsob zjištění pohlaví: DNA (krev/peří) endoskopicky jiné (popište) _____
 7. Identifikace: mikročip kroužek tetování číslo kroužku/tetování/čip: _____
 8. Pták je chován jako: mazlík chovný jiné (popište): _____
 9. Původ ptáka: z obchodu od chovatele záchranné centrum jiné (popište): _____
 10. Datum pořízení: _____ z odchytu z chovu
 11. Proběhla karanténa? ano ne komerční soukromá délka karantény: _____
 12. Onemocněli nebo uhylnuli nějací ptáci během karantény? ano ne podrobnosti: _____

Současné životní prostředí

13. Pták je chován v: kleci voliérě volně v bytě bez přístupu ven s přístupem ven
 14. Velikost a umístění klece/voliéry: _____
 15. Jsou ve stejné kleci nebo voliérě další ptáci? ano ne
 16. Vyjmenujte další ptáky ze stejného chovu, kteří s pacientem byli v kontaktu v minulosti a současnosti: _____
 17. Jsou někteří z těchto ptáků nemocní? ano ne pokud ano, specifikujte: _____
 18. Vyjmenujte ostatní vámi chovaná zvířata: _____
 19. Seznam hraček, se kterými přijde pacient do styku: _____
 20. Co používáte jako podestýlku? _____ Může pták přijít s podestýlkou do styku? ano ne
 Jak často měníte podestýlku? _____
 21. Jak často čistíte klec/voliéru a jaké používáte prostředky? _____
 22. Jak, čím a jak často čistíte misky na vodu a krmení: _____
 23. Spací režim: Počet hodin ve tmě: _____ zakrytá klec nezakrytá klec v kleci na spaní v běžné kleci
 Prohibují v blízkosti klece nějaké aktivity během spaní pacienta? (popište): _____
 24. Expozice UVB: přímé slunce UVB žárovka/žárvka kolik hodin: _____
 25. Jaká je současná strava ptáka (vyjmenujte i značky komerčních výrobků): granulě semena
 čerstvá strava: _____ jiné (vyjmenujte): _____
 26. Množství nabízené stravy: granulě čerstvá strava semena jiné
 27. Množství, které pták zkonzumuje: granulě čerstvá strava semena jiné
 28. Jak často měníte krmení? _____
 29. Jakým způsobem se pták koupne? _____ Jak často? _____

1 ze 2

Bird-friendly Practice Avian History Form Continued

Zdravotní stav

30. Předchází onemocnění a úrazy: _____
 31. Předchází podávání léků: _____
 32. Dostává pták momentálně nějaké léky? ano ne Pokud ano, popište: _____
 33. Absolvovaná očkování: _____
 34. Zastřížení letek: ano ne Použitá metoda: _____
 35. Datum posledního vyšetření: _____

Chování

36. Problémové chování: Ano Ne Popište: _____
 37. Jak dlouho trvá tento problém? _____
 38. Předchází nebo současná terapie problémového chování: _____

Reprodukce

39. Pokud jde o samici, snesla někdy vejce? ano ne Pokud ano, kdy naposledy? _____
 40. Jak často snáší vejce? _____ Kolik vajec snesla? _____
 41. Jsou vejce oplozená? ano ne
 42. Pokud jsou vejce oplozená, jsou mláďata životaschopná po vyklubání? ano ne Popište problémy s reprodukci: _____

Současné zdravotní stavy

43. Důvod návštěvy veterináře: Preventivní prohlídka Zdravotní problém
 44. Pokud jde o zdravotní problém, popište příznaky a symptomy: _____
 45. Jak dlouho trvá zdravotní problém? _____
 46. Došlo už k nějakému typu léčby? ano ne Pokud ano, k jakému? _____
 47. Zaznamenáte symptomy, které u ptáka pozorujete:
 Načepýřené peří Anorexie nebo snížená chuť k jídlu Regurgitace Průjem Kýčání Kašel
 Tail bobbing (kývání ocasu při dýchání) Dýchání s otevřeným zobákem Výtok z nosu nebo očí
 Slabost Atypické držení křídel nebo končetin Záchvaty/křeče
 48. Trus: Formovaný Průjem S obsahem krve Se zvýšeným množstvím moči
 Barva trusu: Barva urátů: Jiné změny/abnormality:
 49. Jakékoli jiné příznaky nebo pozorované abnormality: _____

2 ze 2

Příklad anamnestického dotazníku vypracovaného AAV (Association of Avian Veterinarians)

- vyvíjel, měnil se průběh během dne nebo byly příznaky setrvalé?
- proběhla nějaká změna v chovu v době začátku onemocnění (koupě nového jedince, stěhování, přírůstek do rodiny, změna ošetřovatele, změna značky krmení, změna zdroje pitné vody, výměna budek, hraček, bidel, klece apod.)?
 - proběhlo nějaké domácí ošetřování problému (zde je opravdu důle-

žitě se „přiznat“ ke všemu, protože je nezbytné vědět, že ptákovi byla například podána, byť laicky, ATB a jaká, nestačí jen informace, že papoušek dostal nějaké kulaté tabletky, asi 1/4 denně, s jakým průběhem a výsledkem?

A opět bychom takto mohli pokračovat téměř donekonečna. Anamnestické otázky se mohou samozřejmě lišit

tím, jakým směrem se ubírá diagnostika potíží (pokud je podezření na otravu, zaměřujeme se na věci, látky, rostliny a chemikálie, se kterými může přijít pták do styku, a méně řešíme, s jakými zvířaty je v domácnosti apod.). Velmi důležité pro zdárné vyřešení zdravotního problému je ucelený obrázek o tom, jak je pták chován, jaké má potíže a čím mohly začít.

Rozhodně bych tedy všem chovatelům doporučila před návštěvou veterinárního lékaře pořádně zavzpomínat nebo probrat svoje záznamy z chovu a sepsat si nejdůležitější momenty při vzniku potíží.

Velmi důležité mohou být i zdánlivé detaily. Krásně to ilustruje jeden příklad z USA, kdy se začala škubat doma chovaná ararauna – všechna nákladná vyšetření na nic neukázala, papoušek měl exkluzivní péči a trávil s majitelkou celé dny. Až poznámka majitelky, že papoušek vedle ní i spí na speciálním bidle u postele, navedla veterináře k tomu, aby se zaměřili na spánkový režim ary, a zjistili, že majitelka papouška rušila ze spaní a výsledkem bylo škubání.

MVDr. Jana Leimerová
 Zábřeh na Moravě
 leimerova@veterinazabreh.cz

Foto: autor

Veterinární ambulance

U SVATÉ BARBORY

MVDr. Jana Leimerová
 Komenského 18a, 789 01 Zábřeh
 e-mail: leimerova@veterinazabreh.cz

veterinární ambulance
 pro psy, kočky, plazy,
 malé hlodavce,
 králíky, fretky
 a exotické ptactvo

